

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף פ"ד
הדף היומי בהלכה: סימן קע"ח אמצע סעיף ב' 'מיהו' עד סעיף ג'
המוסר היומי: אהבת חסד חלק ב' פרק י"ג 'הנה הארכנו' עד פרק י"ד

לוח
לימוד
יומי

מהי כמות השמן הנדרשת לנרות חנוכה?

הלכות חנוכה מתוך ביאורים ומוספים משנ"ב מהדורת 'דרשו'

את נרות החנוכה יש להדליק בכמות שמן (או שעווה וכדו') המספיקה עד חצי שעה לאחר צאת הכוכבים, ואף המדליקים לאחר צאת הכוכבים צריכים להדליק בכמות המספיקה לחצי שעה.

וביאר הגר"ח קניבסקי, ששעה זו היא שעה 'זמנית' לפי אורך הלילות של ימי החנוכה, (אשר אורכה לכל היותר 70 דקות).

יש שכתב בשם הגרי"ז סולוביצ'יק שמלשון הרמב"ם נראה שבמקומות בהם יש עוברים ושבים עד השעות המאוחרות של הלילה, חובה להדליק בכמות שמן המספיקה עד שהרחוב מתרוקן, וכן נראה מלשון הריטב"א; ויש שכתב בשם הגרי"ז להיפך, אך בכל מקרה - הוא עצמו נהג להחמיר ולהדליק בכמות המספיקה עד שהרחוב הסמוך לביתו התרוקן, וכך נהגו גם הגרש"ז אויערבך והגרי"ש אלישיב, אך לדעתם אין הדבר חובה אלא הידור מצוה בלבד; וכן דעת הגר"נ קרליץ.

וכן לדעת האור-לציון אין חובה להדליק בכמות המספקת ליותר מחצי שעה, וכן כתב הגר"ח קניבסקי - שמנהג החזו"ן איש היה לכבות את הנרות בכל לילה (למעט הלילה האחרון) חצי שעה לאחר הדלקתם.

והמדליק בתוך ביתו, באופן שה'פרסומי-ניסא' הוא לבני הבית בלבד, דעת הגרי"ש אלישיב שלכל הדעות אינו מחויב להדליק אלא בכמות המספיקה לחצי שעה; אולם, בכל-בו כתב בשם הרי"ף שראוי שהנרות ידלקו כל זמן שבני הבית נעורים.

מדוע אין לצאת ממקום האכילה לפני ברכה אחרונה?

האוכל והשותה לא יצא ממקומו טרם שיברך ברכה אחרונה אף כשבדעתו לשוב ולהמשיך באכילתו ובשתיתו, מחשש שמא תוסח דעתו וישכח לברך, וכן מחשש שמא ישתהה זמן רב עד שיחלוף 'שיעור עיכול' ולא יוכל עוד לברך ברכה אחרונה על תחילת האכילה. דין זה אמור בעיקרו על מאכל הטעון ברכה אחרונה במקומו (ראה סעיף ה), אך ראוי לנהוג כן בכל המאכלים והמשקאות. ואם בדעתו להמשיך ולאכול במקום אחר, לא קיימים החששות הנ"ל, שהרי ממשיך באכילתו ויברך ברכה אחרונה בסיום האכילה, ברם, האוכל מאכל הטעון ברכה אחרונה במקומו לא יצא ממקומו אף באופן זה, כיון שדין זה שהמאכל טעון ברכה במקומו הוא מפני חשיבותו, וכסניף לכך - צריך גם לברך ברכה ישירה על האכילה במקום בו נאכל, ולכן יש לסיים את אכילתו במקום הראשון שאכל בו ולברך. [סעיף ב, ס"ק לג, לה ולו, שעה"צ ס"ק כו, וביה"ל ד"ה דחיישינן; ביאורים ומוספים דרשו, 24]

האם מותר לצאת לתפילת מנחה לפני ברכת המזון?

הדין האמור, שאין לצאת ממקומו לפני ברכה אחרונה, אינו אמור אלא כשיוצא למשך זמן רב, אך כשיוצא על מנת לשוב לאלתר - דהיינו מיד ממנו - למקומו, אין כל חשש בדבר, ורשאי לצאת. ואכן, אם רצונו לצאת למשך זמן רב, יברך ברכה אחרונה לפני יציאתו, וכשישוב, יברך מחדש על המשך אכילתו. אולם, אין להחמיר ולברך ברכה אחרונה לפני יציאה למשך זמן מועט, כיון שבדעתו לשוב ולאכול, והרי זו 'ברכה שאינה צריכה'; ובמקרים רבים גם הברכה המחודשת שתידרש לפני המשך אכילתו היא 'ברכה שאינה צריכה'. ולצורך מצוה 'עוברת', כלומר, שזמנה חולף, וכגון שצריך להתפלל מנחה ושקיעת החמה מתקרבת - רשאי לצאת ממקומו טרם שיברך, על אף כל החששות האמורים לעיל; ויש שנראה מדבריהם שהדבר מותר אף לצורך מצוה שאינה עוברת. [סעיף ב, ס"ק לד-לה, שעה"צ ס"ק כו, וביה"ל בלא וד"ה עוברת; ביאורים ומוספים דרשו, 27; וראה ס"ק מז]

באיזה אופן מותר לכתחילה לעבור ממקום למקום באמצע הסעודה?

לדעת הרמ"א, הדין האמור, שאין לצאת ממקומו לפני ברכה אחרונה, בהתייחס למאכל הטעון ברכה אחרונה במקומו, אינו אמור אלא כשלא היה בדעתו בשעת הברכה לעבור מקום, שאז לכתחילה אסור לצאת, ובדיעבד אינו צריך לברך בשנית, כיון ששתי האכילות נחשבות כאחת (ראה תקציר לימים קודמים). אולם, אם היה בדעתו בשעת הברכה לעבור למקום אחר ולאכול שם, מותר לכתחילה לעבור למקום אחר, כיון שבאופן זה נחשבים שני המקומות כמקום אחד והרי זה כמברך במקום אכילתו הראשון; וגם אין חשש שישכח לברך, או שישתהה זמן רב ללא אכילה, שהרי עובר במטרה להמשיך באכילתו. וכך נוהגים בקהילות החסידים, שיש שאינם מברכים ברכת המזון בסעודת שבת בביתם, וממשיכים את סעודתם בשולחן השבת של רבותיהם, ורשאים לעשות כן, כיון שדעתם לכך מראש. [סעיף ב וס"ק לג; ביאורים ומוספים דרשו, 26]

אתמול למדנו

- דין מקום פתוח בנוגע ליציאה ממקום האכילה - אם הוא מוקף במחיצות, הריהו נחשב כחדר אחד, ואם אינו מוקף במחיצות, נחשב המעבר בו ממקום למקום כמעבר מחדר לחדר.
- לדעת הרמ"א, האוכל מאכל הטעון ברכה אחרונה במקום האכילה - אם היתה דעתו בשעת הברכה לצאת ממקומו, רשאי לכתחילה לצאת ולהמשיך באכילתו. אם מדובר בפת, רשאי לאכול במקום האחר כל מאכל שנחשב כחלק מהסעודה, ללא ברכה ראשונה, כיון שאכילה זו היא המשך הסעודה. ודין זה הוא דווקא כשאכל מהמאכל עצמו - ללא צירוף ממרח וכדומה - כמות של 'כזית'.

מחר נלמד

- כיצד הופכת ברכה ל'ברכה לבטלה' באמצעות הליכה?
- המוצץ סוכריה - האם רשאי לעבור ממקום למקום?
- האם ניתן לעבור תוך כדי אכילה מגינה ציבורית אחת לשניה?